

**IMPACTUL ACTIVITĂȚII CURȚII
DE CONTURI A REPUBLICII MOLDOVA
ASUPRA EFICIENTIZĂRII MANAGEMENTULUI
FINANTELOR PUBLICE**

*Iulia CAPRIAN, dr., USM
Maria COJOCARU, dr., USM
Lilia ROTARU, dr., USM*

În acest articol științific autorii se axează pe o problematică importantă a gestiunii finanțelor publice – auditul modului de funcționare a sistemelor de management și de control financiar public intern. Rolul principal în realizarea acestei funcții îi revine Curții de Conturi a Republicii Moldova, care, prin activitatea ce o desfășoară, prin cerințele și recomandările formulate, urmărește eficientizarea gestiunii finanțelor publice cu respectarea principiilor de economie, eficiență și eficacitate. Studiul a fost realizat în baza rapoartelor de activitate ale Curții de Conturi a Republicii Moldova pentru perioada anilor 2009-2012 și a raportului preventiv pentru anul 2013 prezentat în Parlamentul Republicii Moldova.

Cuvinte cheie: Curtea de Conturi a Republicii Moldova, audit, eficiență, eficacitate.

Introducere. Una din funcțiile de bază ale gestiunii finanțelor publice este controlul asupra administrării și valorificării resurselor financiare și a patrimoniului public cu maximă eficiență și eficacitate, în mod transparent și în interesele cetățenilor Republicii Moldova. Activitatea Curții de Conturi a Republicii Moldova este reflectată în rapoartele anuale de activitate, avizele cu privire la proiectele legislative care au un impact asupra gestiunii financiare, precum și în opinii separate cu privire la unele subiecte, care sunt elaborate din propria inițiativă a membrilor Curții. Rapoartele și recomandările acestora au un rol constructiv în evoluțiile din cadrul țării noastre, contribuind la apropierea acestora de cetățeni.

Pentru elaborarea acestui studiu, autorii au aplicat metodele generale de cunoaștere științifică monografică: inducția, deducția, analiza, sinteza, comparația și instrumentarul statistic de analiză a datelor.

De la înființarea sa, prin prevederile articolului 133 din Constituția Republicii Moldova (Titlul IV, art.133) și ale Legii privind Curtea de Conturi nr.312-XIII din 8 decembrie 1994, Curtea de Conturi a Republicii Moldova efectuează auditul finanțelor, contribuind la îmbunătățirea gestiunii finanțelor publice, promovând transparența și răspunderea pentru actul de gestiune și are rolul de gardian independent al intereselor financiare ale cetățenilor Republicii Moldova.

În același an, Curtea de Conturi devine membru al EUROSAI (47 de membri) și INTOSAI – organizații ce activează pe lângă ONU din anul 1953 și care întrunesc 186 de membri.

În calitate de membru al INTOSAI și al EUROSAI, Curtea de Conturi s-a angajat să respecte criteriile de convergență, necesare integrării europene, care rezultă din următoarele documente importante:

**IMPACT OF THE ACTIVITY OF COURT OF
ACCOUNTS OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA
ON THE EFFICIENCY OF THE PUBLIC FINANCE
MANAGEMENT**

*Iulia CAPRIAN, PhD, USM
Maria COJOCARU, PhD, USM
Lilia ROTARU, PhD, USM*

In this scientific article the authors focus on an important issue for the Public Finance Management – audit of the functioning of the management systems and of public internal financial control. The main role in achieving this function lies with the Court of Accounts of the Republic of Moldova, which, through the work that it carries, through the requirements and recommendations, seeks efficient public finance management with the principles of economy, efficiency and effectiveness. The study was conducted based on the activity reports of the Court of Accounts of the Republic of Moldova for the period 2009-2012 and the tentative report for 2013 presented in the Parliament of the Republic of Moldova.

Keywords: Court of Accounts of the Republic of Moldova, audit, efficiency and effectiveness.

JEL Classification: H00, H83, H21, H12

Introduction. One of the core functions of public finance management is control over the management and valuation of financial resources and public property with the maximum of efficiency and effectiveness, transparently and in the interests of Moldovan citizens. The activity of the Court of Accounts of the Republic of Moldova is reflected in the annual activity reports, opinions on legislative projects that have an impact on financial management, as well as separate opinions on certain topics, which are developed from members of the Court's own initiative. Its reports and recommendations have a constructive role in the evolution of our country, thus contributing to get closer to the citizens.

For the development of this study, the authors applied the general methods of monograph scientific knowledge: induction, deduction, analysis, synthesis, comparison and statistical tools for data analysis.

Since its establishment, the provisions of Article 133 of the Constitution (Title IV, Article 133) and the Law on the Court of Accounts no.312-XIII of 8 December 1994, the Court of Accounts of Moldova performs financial audit contributing to improvement of the public financial management, promoting transparency and accountability for management and has the statute of an independent guardian of the financial interests of Moldovan citizens.

In the same year, the Court of Accounts joins EUROSAI (47 members) and INTOSAI which are organizations that activate near UN since 1953 and meet 186 members.

As a member of INTOSAI and EUROSAI, Court of Accounts is committed to respect the convergence criteria necessary for European integration, resulting from the following key documents:

- Liniile directoare europene de aplicare a standardelor de audit INTOSAI, elaborate în baza Declarației de la Lima cu privire la liniile directoare ale auditului finanțelor publice, adoptată la cel de-al IX-lea Congres INTOSAI, desfășurat la Lima în anul 1977;

- Recomandările EUROSAI de la Praga;
- Declarația din Mexic cu privire la independență adoptată la Congresul al XIX-lea INTOSAI, 2007.

În prezent Curtea de Conturi este unica autoritate publică a statului care exercită controlul asupra formării, administrării și întrebuințării resurselor financiare publice și administrării patrimoniului public prin realizarea auditului extern în sectorul public în calitate de instituție supremă de audit [1].

Curtea de Conturi efectuează controlul asupra administrării și întrebuințării resurselor financiare publice și a patrimoniului public prin următoarele tipuri de audit:

- auditul regularității;
- auditul performanței;
- alte tipuri de audit.

Curtea de Conturi, la realizarea acțiunilor de audit, decide autonom asupra tipului de audit [2].

Auditul public extern se efectuează în conformitate cu legislația Republicii Moldova, cu actele interne, cu standardele proprii de audit, adoptate pe baza standardelor internaționale de audit (INTOSAI). Auditul public extern se exercită în trei etape (Figura 1):

- European guidelines for implementing INTOSAI auditing standards, developed under the Lima Declaration on public audit guidelines adopted at the Ninth Congress of INTOSAI, held in Lima in 1977;

- EUROSAI recommendations from Prague;
- Mexico Declaration on Independence adopted at the XIX Congress of INTOSAI, 2007.

Currently the Court of Accounts is the only state public authority that controls the formation, administration and use of public funds and public property management by conducting the audit in the public sector as a supreme audit institution [1].

Court of Accounts controls the administration and use of public funds and public property through the following types of audits:

- regularity audit;
- performance audit;
- other types of audit.

Court of Accounts, to the achievement of the audit, decide autonomously on the type of audit [2].

The external public audit is performed in accordance with the laws of the Republic of Moldova, with internal documents, with its own audit standards adopted based on international auditing standards (INTOSAI). Public external audit is carried out in three phases (Figure 1):

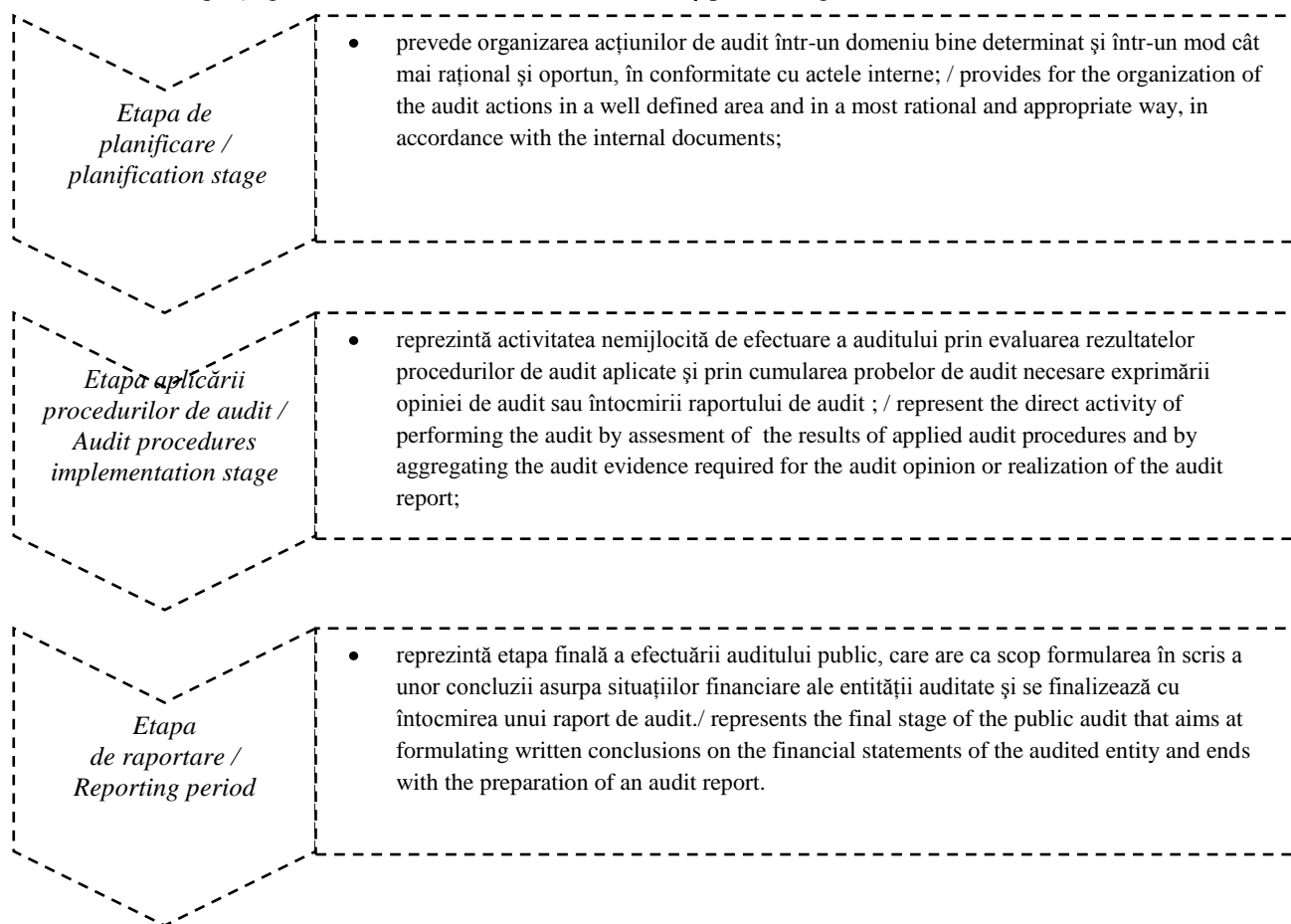

Fig. 1. Etape ale auditului public extern exercitat de Curtea de Conturi a Republicii Moldova / Fig. 1. Stages of the external public audit made by the Court of Accounts of the Republic of Moldova

Sursa/Source: Elaborată de autori/Elaborated by the authors.

În virtutea angajamentului de aderare la cele mai bune standarde și practici în domeniul auditului extern, Curtea a început, în anul 2007, procesul de transformare într-o instituție supremă de audit, care să întrunească cele mai înalte standarde de independență, obiectivitate și profesionalism în efectuarea auditului finanțelor publice. Primul pas, și cel mai important, în acest proces de transformare l-a constituit elaborarea și adoptarea unei noi Legi a Curții de Conturi, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2009 [2]. Schimbările principale pe care le-a urmărit noua lege pot fi rezumate ca o trecere de la controlul financiar extern la un nou sistem de audit public extern și reprezintă o schimbare majoră a funcției Curții de Conturi în cadrul unui model de management al finanțelor publice [3].

Curtea de Conturi desfășoară activități prin intermediul cărora evaluează dacă operațiunile aferente colectării și utilizării fondurilor au fost corect înregistrate și prezentate, dacă au fost executate în conformitate cu legile și reglementările și dacă au fost gestionate cu respectarea principiilor de economicitate, eficiență și eficacitate. Curtea de Conturi a Republicii Moldova sprijină Parlamentul în exercitarea competențelor de control ale executării bugetului Republicii Moldova. Parlamentul sau fracțiunile parlamentare pot solicita Curții de Conturi efectuarea unor acțiuni de audit.

Ca instituție, a cărei activitate de bază este auditul finanțelor publice, Curtea urmărește să fie recunoscută pentru independența, integritatea și imparțialitatea sa, precum și pentru eficiența și profesionalismul său. Curtea de Conturi este apolitică, nu sprijină și nu acordă asistență niciunui partid politic.

În cadrul activității sale Curtea de Conturi, paralel cu exercitarea prioritară a atribuțiilor de audit public extern, s-a preocupat consecvent de consolidarea capacității instituționale care să-i permită exercitarea la nivel înalt a atribuțiilor legale și, respectiv, utilizarea eficientă a resurselor umane, financiare, materiale, precum și adaptarea la cerințele mediului intern și extern etc., conștientizând în acest aspect necesitatea conlucrării. De aceea, una dintre direcțiile prioritare spre care Curtea de Conturi și-a concentrat activitatea este cooperarea cu alte autorități publice, inclusiv cu alte organe de control și de drept, în procesul examinării în comun a unor materiale de audit, coordonării și sincronizării reformelor, armonizării metodologiilor și standardelor de audit, instruirii personalului etc. Astfel, în caz de necesitate, „Curtea de Conturi conlucrează cu autoritățile, instituțiile publice inclusiv organele de drept, în rezolvarea problemelor comune, conducându-se de principiile legalității și neadmiterii amestecului în activitatea lor” [2, (art.9 alin.(1))].

Curtea de Conturi, al cărei rol important în stat derivă din misiunea și competențele ei legale, având ca scop sporirea credibilității, prestigiului și impactului socio-economic al activității sale de audit public extern, conștientizează necesitatea și importanța unei astfel de colaborări, precum și consolidarea acesteia. Semnificația conlucrării se justifică și prin faptul indispensabilității de exercitare a competențelor legal atribuite la un înalt nivel profesional, care constituie un garant al credibilității și al calității activității exercitate de părțile antrenate în procesul de conlucrare. La baza colaborării sânt puse astfel de obiective ca performanța, calitatea, încrederea, conduita adecvată etc. În relațiile de

In the virtue of accession commitment to the best standards and practice of the external audit, the Court began in 2007 the transformation process into a supreme audit institution that meets the highest standards of independence, objectivity and professionalism in carrying out the audit of public finances. The first step, and most important in this transformation process was the elaboration and adoption of a new law of the Court of Accounts, which entered into force on 1 January 2009 [2]. The main changes that followed the new law can be summarized as a shift from the external financial control to a new system of public external audit and represents a major change of the function of Court of Accounts in a public finance management model [3].

Court of Accounts carries out activities by which it assesses whether operations related to the collection and use of funds have been properly recorded and disclosed, if they were executed in accordance with laws and regulations and have been managed with the principles of economy, efficiency and effectiveness. Court of Accounts of the Republic of Moldova supports Parliament in the exercise of control of budget execution in the Republic of Moldova. Parliament or parliamentary factions may request the Court of Accounts to carry out some audit work.

As an institution whose core activity is auditing public finances, the Court seeks to be recognized for its independence, integrity and impartiality and efficiency and professionalism. Court of Accounts is apolitical and does not support or assist any political party.

During its activity, the Court of Accounts along with the realization of priorities of public external audit functions, was consistently concerned about the institutional capacity to enable high-level exercise of statutory powers, respectively, the effective use of human, financial, material resources and adjusting to internal and external environment conditions, etc.; realization for the need for cooperation in this matter. Therefore, one of the priority directions to which the Court of Accounts focused its activity is cooperation with other public authorities, including other control bodies and law, during the process of joint audit of materials, coordination and synchronization of reforms, harmonization of methodology and auditing standards, staff training, etc. Thus, in case of necessity, "the Court of Accounts cooperates with authorities, public institutions including law enforcement in solving common problems, leading by the principles of legality and prevention of interference in their activity" [2, (article 9. (1))].

Court of Accounts, whose role in the state derives from its statutory mission and competencies aiming to increase the credibility, prestige and socio-economic impact of its work of external public audit, realizes the need and importance of such collaboration and consolidation. The significance of cooperation is justified by the fact of indispensability to exercise legal powers attributed to a high professional level, which is a guarantee of reliability and quality of work performed by parties involved in the collaboration. Underlying this collaboration there are some objectives like performance, quality, reliability, appropriate behavior, etc. Among the

colaborare lipsește conflictul de interese și persistă neutralitatea politică.

Constituția Republicii Moldova [1] stabilește un șir de obiective fundamentale de control ale Curții de Conturi (Figura 2):

collaboration relations there is no place for conflict of interest and political neutrality persists.

The Constitution of the Republic of Moldova [1] sets out a number of fundamental control objectives by the Court of Accounts (Figure 2):

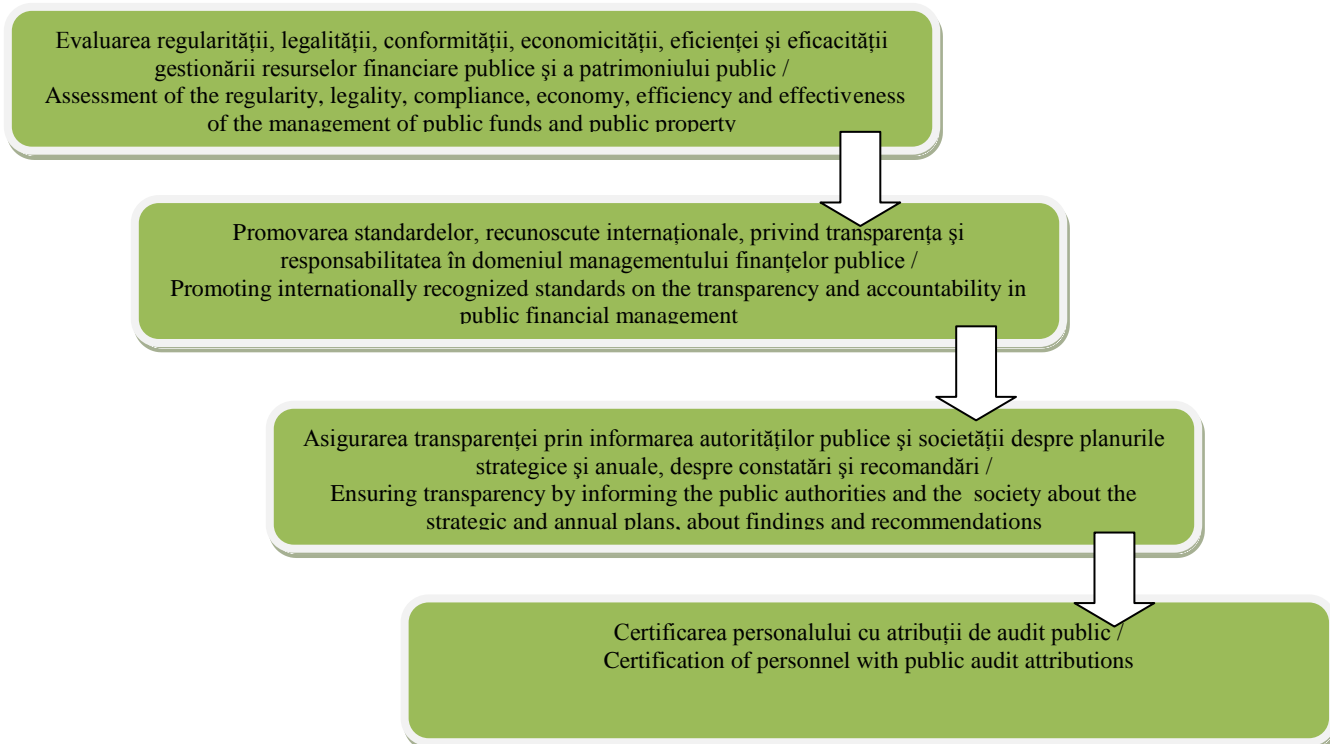

Fig. 2. Obiectivele generale de control ale Curții de Conturi / Fig. 2. General control objectives of the Court of Accounts

Sursa/Source: Elaborată de autori/Elaborated by the authors.

Prin legea organică de organizare și conducere a Curții de Conturi sunt stabilite obiectivele și persoanele juridice supuse, obligatoriu, controlului exercitat de Curtea de Conturi. Prin controlul său, Curtea de Conturi urmărește respectarea legilor și aplicarea riguroasă a principiilor de economicitate, eficacitate și eficiență în gestionarea mijloacelor materiale și bănești, fiind atribuite Curții următoarele atribuții de audit:

The organic law of organization and management of the Court of Accounts set objectives and legal persons subject to mandatory control made by the Court. Through its control, the Court seeks law compliance and rigorous application of the principles of economy, efficiency and effectiveness in managing material and financial means, the Court having the following audit powers:

Tabelul 1/ Table 1

Atribuții de audit ale Curții de Conturi a Republicii Moldova / Duties of the Court of Accounts of the Republic of Moldova

<i>Atribuții de audit/ Audit duties</i>
Formarea și utilizarea resurselor bugetului de stat, ale bugetului asigurărilor sociale de stat, ale bugetelor unităților administrativ-teritoriale, ale fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, inclusiv: <ul style="list-style-type: none"> - formarea, utilizarea și gestionarea fondurilor speciale, precum și a fondurilor de tezaur public; - formarea și gestionarea datoriei publice, respectarea garanțiilor guvernamentale pentru creditele interne și externe; - utilizarea de către instituțiile publice a granturilor și finanțelor alocate de donatorii externi pentru realizarea programelor la care participă Republica Moldova; - utilizarea alocațiilor bugetare pentru investiții, a subvențiilor și altor forme de asistență financiară din partea statului; Creation and use of the resources of the state budget, state social insurance budget, the budgets of administrative-territorial units, the mandatory health insurance funds, including: <ul style="list-style-type: none"> - Formation, use and management of special funds and treasury funds; - Creation and management of the public debt, compliance with government guarantees for domestic and foreign loans; - Use by the public institutions of finance and grants allocated by external donors for the implementation of programs involving the Republic of Moldova; - Use of budget allocations for investments, subsidies and other forms of financial assistance from the state; Executarea tratatelor interguvernamentale în domeniul economico-financiar; / Execution of economic and financial intergovernmental treaties;

Administrarea și gestionarea patrimoniului public; / Management of the public property;
Procesul de privatizare a patrimoniului statului și de asigurare a activității de postprivatizare; / The privatization of the state property insurance of post-privatization activity;
Administrarea și utilizarea resurselor naturale; / Management and use of natural resources;
Utilizarea resurselor creditare și valutare ale statului; / Use of the lending and currency resources of the state;
Ținerea evidenței contabile și raportarea financiară; The accounting and financial reporting;
Activitatea altor organe de control/audit financiar public, precum și a sistemelor de control intern; / The work of other supervisory bodies / public auditing and internal control systems;
Alte domenii de activitate raportate, prin legi organice, la competența Curții de Conturi. / Other areas of activity reported by the organic law on the Court of Auditors.

Sursa/Source: Elaborată de autori/Elaborated by the authors.

În condițiile actuale, rolul Curții de Conturi devine din ce în ce mai important. Curtea avertizează cu privire la riscurile existente, oferă asigurări și formulează recomandări adresate factorilor de decizie din RM cu privire la modalități de îmbunătățire a gestiunii finanțelor publice, precum și la ameliorarea modului în care se răspunde pentru actul de gestiune în fața cetățenilor. Curtea contribuie astfel la consolidarea legitimității democratice și a sustenabilității economiei naționale.

În exercitarea atribuțiilor sale, Curtea de Conturi auditează următoarele entități [2]:

- autoritățile administrației publice centrale și locale, alte autorități publice;
- instituțiile și organizațiile finanțate din bugetul public național;
- agenții economici, capitalul social al căror este de stat în întregime sau în capitalul social al căror cota statului este mai mare de 50%;
- alte entități, în conformitate cu legislația.

Curtea de Conturi este în drept să auditeze și utilizarea resurselor alocate de Uniunea Europeană, de către partenerii de dezvoltare și alți donatori, ale căror resurse au fost incluse în bugetul de stat sau în bugetele unităților administrativ-teritoriale.

Curtea de Conturi efectuează anual, în mod obligatoriu, auditul rapoartelor Guvernului privind executarea din exercițiul bugetar expirat a:

- a) bugetului de stat;
- b) bugetului asigurărilor sociale de stat;
- c) fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală.

În vederea eficientizării activității sale, la efectuarea auditului, Curtea de Conturi poate contracta sau antrena specialiști calificați pentru acordarea asistenței respective, precum și poate cere unor instituții de stat specializate efectuarea verificărilor de specialitate, care să contribuie la clarificarea unor constatări.

Prin esență, Curtea de Conturi se prezintă a fi un instrument prin intermediul căruia statul cunoaște modul în care sunt formate și utilizate resursele financiare publice, cum este gestionat patrimoniul public, precum și disciplina și responsabilitatea persoanelor cu funcție de răspundere care coordonează aceste procese. De asemenea, este o oglindă prin care cetățeanul urmărește soarta investițiilor pe care le face întru bunăstarea societății.

Rezultatele activității Curții de Conturi vor fi evaluate prin:

- prezentarea entităților auditate a unor recomandări practice de lichidare a neajunsurilor și încălcărilor;
- prezentarea Raportului anual Parlamentului – un document succint și cu precizie înaltă, oferind o analiză profundă și detaliată în anexe bine structurate;

Under current conditions, the role of Court of Accounts becomes increasingly important. Court warns on the existing risks, provides insurance and makes recommendations to policy makers in Moldova on ways to improve the management of public finances and improve the way in which management is responsible for the act of the citizens. The Court thus contributes to strengthening the democratic legitimacy and sustainability of the national economy.

In exercising its powers, the Court of Accounts audits the following entities [2]:

- central government and local authorities, other public authorities;
- institutions and organizations financed from the national budget;
- economic agents, whose capital is wholly state or whose capital of the state share exceeds 50%;
- other entities according to the law.

Also, the Court of Accounts has the right to audit the use of EU resources allocated by development partners and other donors, whose resources were included in the state budget and the budgets of administrative-territorial units.

The Court of Accounts carries out annually mandatory audit of reports on the execution of the government expired budget of the:

- a) the state budget;
- b) state social insurance budget;
- c) compulsory medical insurance funds.

In order to improve its work on the audit, the Court of Accounts may contract or hire qualified experts for assistance and may require state institutions specialized in different controls in order to help to clarify some findings.

By essence, the Court of Accounts is presented as a tool through which the state knows how there are formed and used public resources, how the public domain is managed and discipline and responsibility of personal with high functions in coordinating these processes. Also, it is a mirror through which the citizen seeks the fate of investments they make for the welfare of society.

The results of the Court's activity will be evaluated by:

- auditees presentation of practical recommendations for removing the drawbacks and violations;
- presentation of the Annual Report to Parliament – a summary document with high accuracy, providing a thorough and detailed analysis in well structured annexes;
- monitoring the implementation of recommendations

- monitorizarea implementării recomandărilor Curții de Conturi și ale Parlamentului.

În Tabelul ce urmează prezentăm principalii indicatori ai activității de audit și de monitorizare a executării cerințelor și implementării recomandărilor Curții de Conturi pe anii 2009-2013.

of the Court of Accounts and the Parliament.

The following table presents the main indicators of the audit and monitoring activities of the execution of the requirements and implementation of the recommendations of the Court of Accounts for the period 2009-2013.

Tabelul 2 / Tabel 2

**Misiuni de audit realizate de Curtea de Conturi a Republicii Moldova în perioada 2009-2013 /
Audit missions of the Court of Accounts of the Republic of Moldova for the period 2009-2013**

Indicatori / indicators	A n i i / Years				
	2009	2010	2011	2012	2013 ¹
Total misiuni de audit realizate, / Total of the made audit missions <i>Inclusiv/ including:</i>	37	42	57	35	41
- conform Programului activității de audit a Curții de Conturi / according to the program of audit activities of the Court of Accounts	27	31	49	30	41
- conform angajamentelor internaționale (Matricea de politici) / according to international commitments (Policy Matrix)	-	5	4	3	2
- alte solicitări și autosesizări ale Curții de Conturi / other requests and self-informing of the Court of Accounts	10	6	4	2	3

Sursa/Source: Elaborată de autori în baza surselor [4 – 8] /Elaborated by the authors.

În perioada anilor 2009-2013 Curtea de Conturi a realizat 212 misiuni de audit, din care 14 misiuni conform aranjamentelor internaționale. Cea mai mare parte a misiunilor de audit s-au efectuat conform Programului activității de audit a Curții de Conturi. În total au fost auditate 1691 entități (Tabelul 3). Cel mai mic număr de entități auditate s-a înregistrat în anul 2010.

During the period 2009-2013, the Court of Accounts conducted 212 audits, of which 14 missions under international arrangements. Most of the audits were conducted in accordance with audit work program of the Court of Accounts. In total, 1691 entities were audited (Table 3). The smallest number of audited entities was registered in 2010.

Tabelul 3/ Table 3

**Rezultatele misiunilor de audit realizate de Curtea de Conturi a Republicii Moldova în perioada 2009-2013 /
Results of audit missions by the Court of Accounts of the Republic of Moldova in 2009-2013**

Indicatori / Indicators	A n i i / Years				
	2009	2010	2011	2012	2013 ²
Entități audiate, un. / Audited entities, units.	495	157	323	369	347
Rapoarte de audit întocmite în rezultatul misiunilor de audit realizate/ Audit reports prepared as a result of the carried audits	50	49	65	51	46
Hotărâri adoptate în rezultatul misiunilor de audit / Decisions taken as a result of audit	41	42	57	35	41

Sursa/Source: Elaborată de autori în baza surselor [5 – 8] /Elaborated by the authors.

Necâtând la faptul că numărul entităților auditate variază de la an la an, rapoartele de audit întocmite înregistrează o variație anuală mică, la fel și numărul hotărârilor adoptate ca rezultat al misiunilor de audit.

Curtea evaluează calitatea și impactul rapoartelor sale pe baza următoarelor elemente:

- opinia părților interesate;
- analize efectuate de experți;
- acțiuni întreprinse în urma recomandărilor sale

Despite the fact that the number of auditees varies from year to year, produced audit reports record a low annual variation, as well as the number of decisions taken as a result of audits.

Court assesses the quality and impact of its reports on the basis of the following elements:

- view of stakeholders;
- expert analysis;
- actions made due to recommendations on

¹ Date preliminare / preliminary data

² Date preliminare

referitoare la îmbunătățirea gestiunii financiare.

În rapoartele lor, auditorii trebuie să formuleze propuneri, privind măsurile ce urmează a fi luate în legătură cu entitățile auditate. Astfel, rezultatul misiunilor de audit se concretizează în cerințe și recomandări, al căror grad de executare începând cu anul 2010 este în descreștere. Astfel, cel mai redus grad de executare a recomandărilor formulate se atestă în anul 2012, constituind doar 20 p.p. în numărul total de cerințe și recomandări formulate și cu o pondere de circa 23 p.p. – cele în curs de executare (Tabelul 4).

improving the financial management.

In their reports, auditors should make proposals on measures to be taken in connection with the auditee. The audit results are reflected in the requirements and recommendations, whose actual execution degree is decreasing since 2010. The lowest degree of implementing the recommendations was documented in 2012, representing only 20 pp in the total number of requirements and recommendations with a share of about 23 pp – those under execution (Table 4).

Tabelul 4/ Table 4

**Gradul de executare a recomandărilor formulate de către Curtea de Conturi a RM în anii 2009-2013 /
The degree of execution of the recommendations made by the Court of Accounts of of Moldova during 2009-2013**

Indicatori / Indicators	2009		2010		2011		2012		2013	
	Numărul / Number	În p.p. față de numărul total / In p.p. regarding the total	Numărul / Number	În p.p. față de numărul total / In p.p. regarding the total	Numărul / Number	În p.p. față de numărul total / In p.p. regarding the total	Numărul / Number	În p.p. față de numărul total / In p.p. regarding the total	Numărul / Number	În p.p. față de numărul total / In p.p. regarding the total
Numărul total de cerințe și recomandări formulate / The total number of requirements and recommendations	1188	100.0	1001	100.0	1965	100.0	3818	100.0	1544	100.0
<i>dintre care: / of which:</i>										
- executate / executed	573	48.23	717	71.63	1093	55.62	765	20.04	577	37.37
- în proces de executare / during the execution process	334	28.11	284	28.37	872	44.38	875	22.91	290	18.78
- neexecutate / not executed	281	23.66	-	-	-	-	2178	57.05	677	43.85

Sursa/Source: Elaborată de autori în baza surselor [5 – 8]/Elaborated by the authors.

Procentul relativ mic de cerințe și recomandări executate, respectiv 43% din numărul celor formulate în anul 2012, se explică prin decalajul de timp dintre dispunerea unei măsuri prin decizie și implementarea efectivă a acesteia, decalaj determinat în cele mai multe cazuri de parcurgerea etapelor procedurale de valorificare a constatărilor din actele întocmite de Curtea de Conturi (termenul stabilit pentru implementare, prelungirea justificată a termenului stabilit inițial, procedura contestării și soluționării contestației etc.).

Conform metodologiei proprii, când se constată, cu ocazia verificărilor efectuate, nereguli și abateri de la legislație sau de la legislația care reglementează funcționarea și atribuțiile entității verificate, reprezentanții Curții de Conturi estimează valoarea abaterilor constatate, care sunt aduse la cunoștința conducătorilor entităților verificate și sunt consemnate în actele care se întocmesc la finalul misiunilor de verificare, iar în deciziile care se emit ulterior se dispun măsuri pentru stabilirea prejudiciului și recuperarea acestuia și/sau blocarea fondurilor bugetare sau speciale, atunci când se constată utilizarea nelegală sau ineficientă a acestora.

În baza misiunilor de audit realizate în ultimii 5 ani, Curtea de Conturi a Republicii Moldova a remis în adresa organelor de drept 78 de materiale, care au servit ca teme pentru intentarea a 75 de dosare, din care 31 au fost remise instanțelor de judecată (Figura 3).

Relatively small percentage of executed requirements and recommendations, respectively 43% of those made in 2012 is explained by the time lag between ordering an action by decision and its effective implementation, the gap being caused in most cases by procedural steps be use of the findings of the documents issued by the Court of Accounts (deadline for implementation, justified extending the deadline initially contesting and resolving the disputes procedure).

According to their methodology, when there are found due to the performed verifications irregularities and deviations from the law or from the law governing the functioning and powers of the controlled entity, representatives of the Court of Accounts estimate the observed deviations, which are given to the heads of controlled entities and are recorded in documents that are prepared at the end of the verification missions; decisions that are subsequently issued contain measures to establish injury and recovery, and / or blocking budget or special funds, where it is found their invalid or ineffective use.

Based on the audits carried out in the last five years, the Court has sent to the Moldovan law enforcement bodies 78 materials, which served as the basis for bringing the 75 cases, of which 31 were delivered to justice (Figure 3).

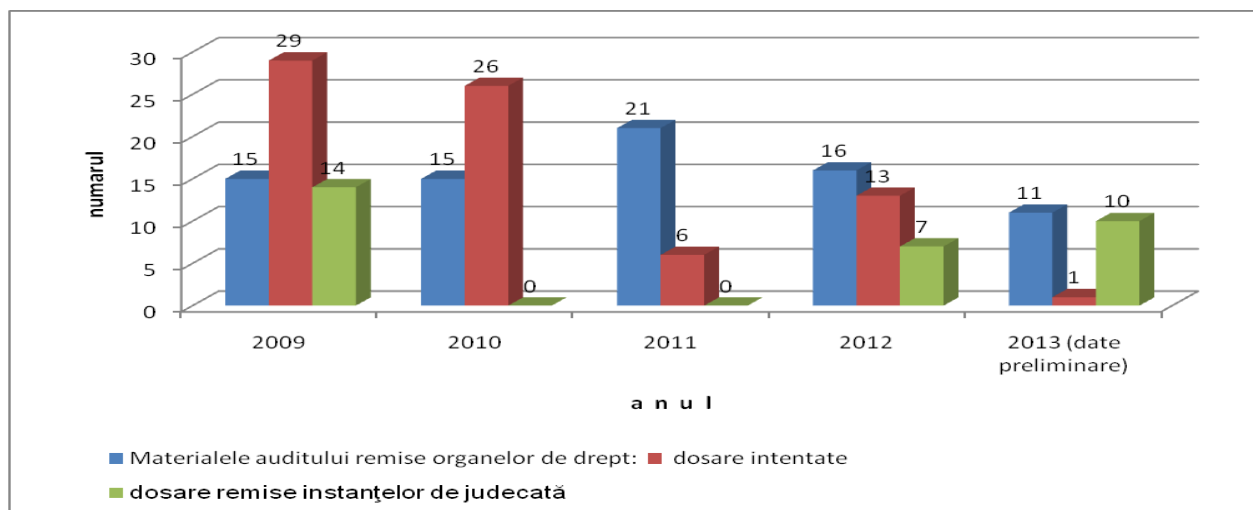

Fig. 3. Materiale ale auditului efectuat de Curtea de Conturi remise organelor de drept ale Republicii Moldova în perioada anilor 2009-2013 (date preliminare) / Fig. 3. Materials of the audit made by the Court of Accounts remitted to the Moldovan law enforcement during the years 2009-2013 (preliminary data)

Sursa/Source: Elaborată de autori în baza surselor [5 – 8] /Elaborated by the authors.

Misiunile de audit efectuate de Curtea de Conturi în perioada analizată la cele de peste 1690 entități au identificat cazuri de nerespectare a reglementărilor legale, constatându-se abateri care au condus fie la nestabilirea, neurmărirea și neîncasarea unor venituri bugetare, fie la producerea unor prejudicii. Principalele abateri constatate în acțiunile de audit și evaluarea impactului financiar al acestor abateri, este redată în tabelul următor:

The audit missions made by the Court of Accounts in the period under review, identified breaches of legal regulations among those over 1690 controlled entities, observing misconduct that led either to not setting, not seeking and non-collection of budget revenues, or the occurrence of damage. The main irregularities found in the actions of audit and assess of the financial impact of these deviations, are shown in the following table:

Tabelul 5/ Table 5

Impactul activității Curții de Conturi a Republicii Moldova / The impact of the activity of Court of Accounts of the Republic of Moldova

Indicatori / Indicators	2009	2010	2011	2012	2013
Suma mijloacelor publice utilizate neregular, identificate de Curtea de Conturi, mii lei / The amount of misused public funds identified by the Court, thousand MDL	12468,3	-	1261,5	4282	300,9
Finance returned to the state budget, thousand MDL	1006,7	24,6	3,8	3324,6	238,6
Patrimoniul public restituit sau luat la evidență, mii lei / Returned or on record public property, thousands MDL	87,4	151,94	139,6	899,7	384,2

Sursa/Source: Elaborată de autori în baza surselor [5 – 8] /Elaborated by the authors.

Din datele prezentate mai sus, rezultă că din evaluarea estimativă a abaterilor constatate de Curtea de Conturi a Moldovei ca urmare a misiunilor de audit desfășurate 1,9 miliarde lei (62%) provin din abateri de la reglementările privind urmărirea și încasarea unor venituri bugetare, iar 1,2 miliarde lei (38%) din abateri care au determinat producerea unor prejudicii.

Concluzii. În urma studiului efectuat, autorii concluzionează că pentru a genera schimbări și eficiență în sistemul de management al finanțelor publice, recomandările Curții de Conturi trebuie să fie acceptate de către entitățile auditate, iar ulterior – implementate. În acest sens, membrii Curții ar trebui să monitorizeze și să evalueze nivelul de acceptare a recomandărilor formulate. Monitorizarea

From the data presented above, there can be concluded that from the estimated assessment of deviations found by the Court of Account from Moldova as a result of audits conducted, 1.9 billion lei (62%) are from deviations from regulations on tracking and collection of budget revenues, and 1.2 billion (38%) of the misconduct that caused the occurrence of damage.

Conclusions. As a result of the carried out study, the authors concluded that in order to generate changes and efficiency in public financial management system, the recommendations of the Court of Accounts shall be accepted by auditees and later – implemented. In this regard, members of the Court should monitor and evaluate the acceptance level of the recommendations.

sistematică a implementării recomandărilor de către Curtea de Conturi va da rezultate mai eficiente.

Totodată, va trebui de luat în considerare faptul că implementarea unor recomandări poate dura o perioadă mai mare de timp, din cauza amplitudinii și complexității acestora. Aceasta, la rândul său, se va materializa în proiecte și strategii viabile.

Systematically monitoring of the implementation of recommendations by the Court of Accounts will give more effective results.

However, it should be considered that the implementation of recommendations may take a longer period of time because of their scale and complexity. This in turn will materialize into projects and sustainable strategies.

Referințe bibliografice/References

1. Constituția Republicii Moldova din 29 iulie 1994. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 1994, nr. 1.
2. Legea privind Curtea de Conturi: nr. 261-XVI din 05.12.2008. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2008, nr. 237-240, art. 864.
3. Legea privind controlul financiar public intern: nr. 229 din 23.09.2010. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2010, nr. 231-234, art. 730.
4. Hotărârea Curții de Conturi privind aprobarea Programul activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2013: nr. 54 din 04.12.2012. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2012, nr. 273-279, art. 41.
5. Hotărârea Curții de Conturi cu privire la aprobarea Raportului de activitate a Curții de Conturi pe anul 2012: nr. 14 din 12.03.2013. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2013, nr. 75-81, art. 12.
6. Hotărârea Curții de Conturi cu privire la aprobarea Raportului de activitate a Curții de Conturi pe anul 2011: nr. 11 din 01.03.2012. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2012, nr. 54-59, art. 5.
7. Hotărârea Curții de Conturi cu privire la aprobarea Raportului de activitate a Curții de Conturi pe anul 2010: nr. 67 din 07.10.2011. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2011, nr. 222-226, art. 63.
8. Hotărârea Curții de Conturi cu privire la aprobarea Raportului de activitate a Curții de Conturi pe anul 2009: nr. 44 din 18.06.2010. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2010, nr. 172-178, art. 40.

Recomandat spre publicare: 14.12.2013